

Meditatie bij de Gedachtenis van de overledenen
zondag 22 november 1998 Grote of St. Vituskerk Stiens

Schriftlezing: 1 KORINTIERS 15, 50-58 (Kath. Bijbelvertaling)

Gemeente van Jezus,

Dit huis is een goede plek om onze doden te gedenken.

Een rustige plek, een huis van gebed.

Want daarvoor zijn we deze zondagmorgen bij elkaar.

Om onze doden te gedenken.

Elf namen zullen we straks noemen bij het licht van Pasen.

En vele andere namen zullen ons in gedachten komen, van andere geliefden die niet meer bij ons zijn.

En terwijl we gedenken, zullen je gedachten teruggaan, herinneringen aan geliefden, beelden van mooie en moeilijke tijden, en beelden van het afscheid. En wat er dan met je gebeurt dat is eigenlijk, dat de dood je bepaald bij het leven.

Zo hebben we het de laatste weken al vaker ontdekt in de Heilige Schriften: De dood is een bericht aan de levenden.

Je zou ook kunnen zeggen: De dood is nog zo afschrikwekkend, dat je er niet naar durft te kijken. Dat is, in de woorden van Paulus: De engel van de dood. De bitterheid van het sterven. Angstaanjagend, afschrikwekkend, maar ook onvermijdelijk.

Paulus, die een innerlijke bekering doormaakte gebruikt voor ons gevoel grote woorden over het leven en de dood. Voor hem persoonlijk is de dood te verwaarlozen. Want zijn dood is als het ware weggevaagd door de dood van zijn Heiland Jezus Christus.

Dat Jezus op de Paasmorgen uit de dood is verrezen, dat geeft Paulus het diepe geloof, dat de dood er voor hem niet meer is. En eenvoudig gezegd bedoeld Paulus wat ik al eerder zei: De dood is een bericht aan de levenden.

En tegelijk spreekt Paulus met grote liefde over dat leven. We krijgen soms de indruk dat Paulus ook het leven als verwaarloosbaar beschouwd, en dat hij alleen maar verlangt om in de hemel te zijn, maar zo is het niet. Met grote liefde spreekt Paulus over het vergankelijke, over het tijdelijk, lichamelijke bestaan. Hij zegt zelfs dat het vergankelijke bekleed mag worden met het onvergankelijke.

M.a.w. dit leven en het nieuwe leven horen bij elkaar.

De toekomst staat niet los van het nu.

God is de Hoeder van het tijdelijke en van het eeuwige.

Dat de dood is overwonnen, dat het Pasen is geworden, dat is voor Paulus genoeg om te kunnen sterven. God geeft ons de overwinning door onze Heer Jezus Christus. Kunnen sterven is ook een gave, zou je kunnen zeggen.

Maar de dood blijft ook bij Paulus een bericht aan de levenden, want hij besluit met een opdracht voor het heden: "Wees standvastig en onwankelbaar, aldoor druk bezig met het werk van de Heer; u weet toch dat uw inspanning dankzij Hem niet vergeefs is."

Je kunt in Pasen geloven, in de opstnading, maar dat ontslaat je nog niet van de plicht om te leven, om moeite te doen, om het werk van de Heer te doen.

Je kunt wel in Pasen geloven, maar dat ontslaat je nog niet van de plicht om te blijven strijden, er zijn nog zovele smarten en zorgen, en we worden midden in de strijd van het leven geplaatst.

Je kunt wel geloven dat de oude wereld in puin zal vallen en een nieuwe hemel en aarde er zal komen, maar zolang wij adem hebben, staan we midden in dit bestaan, vol vreugde, vol verdriet, en blijven we strijden. Want vluchten voor die strijd zou vluchten uit het leven betekenen.

En dat is niet de bedoeling van God. Daarvoor is het leven te kostbaar en te mooi, om eruit te vluchten. En in de strijd van het leven is dit oude huis van gebed een dankbare vlucht-heuvel, een plek van licht, waar we herademen en ons geloof vernieuwen.

Geloven. Het is uit de tijd. Het is not-done in deze moderne tijd. De postmoderne mens beschouwt geloven als een zaak van het verleden. Velen beschouwen geloof in God als een dwaasheid, en de kerk speelt een spel dat geen toekomst heeft.

En ik wil u wel eerlijk zeggen: Die gedachten heb ik ook wel eens, zo nu en dan. En iedere gelovige zal wel eens de vraag stellen: Is het allemaal wel waar?

Maar dan wil ik dit zeggen, lieve mensen: Ook al was er geen God, dan nog zou ik in dit leven in Hem willen geloven. Dat is als het ware het laatste wat de moderne mens over God kan zeggen. Al is het geloof een spel, een heilig spel dan wel, ik zou niet zonder willen. En dat wil ik niet prijsgeven aan een modern levensgevoel. Ik weiger te bezwijken voor de druk van een samenleving die zegt dat geloven uit de tijd is.

Anders gezegd: Wij moeten ons vast blijven houden aan een droom, aan een visioen, juist in deze moderne verkilde samenleving, moeten we dat. Het visioen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Door niemand ooit gezien, maar toch onze toekomst.

En het staat ieder vrij om hierin een keuze te maken. Geloven of niet geloven.

Maar het gebed in de gemeente mag niet stoppen.

Hier is de plek waar wij zeggen: God is de Hoeder en Beschermmer van ons leven.

Wij willen niet leven, alsof Christus nooit onder ons was.

Wij willen niet leven, alsof er nooit een bijbel geweest was.

Nee, wij willen leven omdat Christus onder ons is.

En wij kunnen sterven, omdat Christus onder ons is.

En deze grote woorden verlossen ons niet uit smart en pijn.

Maar het evangelie, met al haar grote woorden, legt ons leven in de schoot van God. Hij zal op een goede dag de wereld vernieuwen. En tot die dag leven wij voor zijn aangezicht, onwankelbaar in het werk des Heren, onwankelbaar en moedig: Om de zieken te verzorgen, om de bedroefden te troosten en de doden te balsemen. De werken der barmhartigheid, die nooit vergeefs zijn.

Omdat het Pasen is geweest kunnen wij leven en sterven. En ieder van ons hier aanwezig mag daar hopelijk iets van voelen vandaag. Denk maar aan je eigen leven, aan wat je hebt opgebouwd, of bereikt, denk aan de zegeningen die je ontving, aan de krachten die je kreeg, kijk maar eens naar je hele bestaan. Als dat bestaan geen God zou hebben, dan zou je leven zweven in het niets. Laten we leven vanuit het besef, dat ons leven geborgen is in God.

Wij danken God voor zijn beloften. En als gemeente houden we God aan zijn Woord. Onze toekomst in zijn handen. Hij bekleed het sterfelijke met het onsterfelijke. Zijn Woord is ons licht. Ons baken.

De dood, een bericht voor de levenden. Al ons zwoegen en werken, niet vergeets in de ogen van God. Dat zegt ons de Schrift vandaag.

Maar zelfs de meest diep gelovige mens kent momenten, dat hij denkt: Waar doe ik het allemaal voor. Wat heeft het allemaal voor zin, wat ik doe in kerk en wereld. De dood kan er zomaar een einde aan maken, alles kan in een zucht voorbij zijn, afgelopen, je leven kan van de ene dag op de andere instorten, er kan je van alles overkomen.

Wat heeft het allemaal voor zin.

Ik werd mij dit onlangs bewust, toen een goede vriendin mij de vraag stelde: Wat zou je voor je dood nog bereikt willen hebben.

Ik moest lang nadenken, voordat ik op die vraag een antwoord kon geven.

Wat zou je voor je dood nog bereikt willen hebben.

Er kwamen ambitieuze gedachten in mij op, wat ik nog zou willen bereiken, in de theologie, in de muziek en in je privéleven. Maar ik gaf nog geen antwoord.

Ze herhaalde de vraag: Wat zou je bereikt willen hebben voor je dood.

Uiteindelijk was mijn antwoord dit: Ik zou kunnen sterven als ik werkelijk bemind ben, ik zou kunnen sterven als iemand van mij heeft gehouden.

De doden die wij vandaag gedenken, uw geliefden, zij hebben ervaren wat het is om bemind te worden. Uw liefde voor hen was nooit vergeefs. En hun liefde voor ons was onvergetelijk. Dat worden we ons bewust als we hen gedenken.

En wie zal zeggen of al ons zwoegen daarnaast zinvol is?

In ieder geval is het goed om de werken der barmhartigheid te blijven verrichten, in het voetspoor van Jezus.

Zij die ons voorgingen hebben onze zorgen niet meer nodig.

Maar onze liefde voor hen is blijvend.

Meer dan al het andere is dat laatste van belang: De dood breekt het leven af, maar altijd blijven wij in liefde verbonden, juist ook met de gestorvenen. Verdriet en weemoed mengen zich met herinneringen en liefde. Hoop en geloof worden aangevochten, maar dieze liefde voor hen die ons voorgingen is blijvend.

Laten we zo vanmorgen, bij het noemen van hun namen, vooral de liefde voelen die ons bindt. En daarna zal het gebed van de gemeente voortgaan, om God aan zijn Woord te houden, om te laten zien, dat Christus ons voor geweest is.

Moge God ons vandaag troosten en kracht geven voor de toekomst.

AMEN

Meditatie bij dankstond 1994

Gemeente van Jezus Christus,

Wij onderschatten hoe diep wij worden beïnvloed door ons werk, of door het feit dat wij niet meer werken.

Heel vaak hebben we het in de kerk over de vragen van dood en leven, vreugde en verdriet, ziekte en gezondheid. Maar juist in deze avond is er aandacht voor onze dagelijkse werkelijkheid.

En het is toch zo, dat ons werk een groot deel van onze tijd in beslag neemt. En dat kan op verschillende wijze. Als je een baan hebt, of als je de huishouding runt. Maar ook als je geen werk hebt, is dat van grote invloed op de kwaliteit van je leven.

De wijze waarop je dagelijks bezig bent geeft betekenis aan je leven. En daar staan we vanavond bij stil.

Maar we doen dat vanuit het gevoel van dankbaarheid. Vanavond ~~is~~ geen theologie van de arbeid, vanavond geen beschouwing over de ernstige werkloosheid bij jong en oud, geen uiteenzetting over hen die uit het arbeidsproces zijn. Nee, de grond waarop wij vanavond staan is de dankbaarheid.

En dat is niet vanzelfsprekend, want er zijn vele dingen in ons dagelijkse werken, die de dankbaarheid in de weg staan. Misschien doe je wel werk, dat niet bij je past; of zijn de arbeidsomstandigheden miserabel. Misschien is het wel iedere dag weer een opgave, in plaats van een reden tot dankbaarheid. En zeker in een maatschappij, waar zoveel gepraat wordt over werk en werkloosheid, is de dankbaarheid moeilijk te plaatsen.

We moeten een vertrekpunt hebben vanavond. Een uitkijkpost a.h.w.. vanwaaruit we naar ons dagelijkse leven kunnen kijken. En de uitkijkpost van Paulus is verrassend, zeer verrassend, zeer onverwacht.

Allereerst iets over de omgeving waarin de woorden van Paulus zijn ontstaan. De brief is gericht aan mensen die leven in een grieks-filosofische wereld. En daarin leven totaal andere ideeën dan in een christelijke omgeving.

In het grieks-filosofische is er een diepgewortelde minachting voor het dagelijkse werk. Dat was iets voor slaven. Wie zichzelf enigszins respecteert doet aan wetenschap en sport, maar houdt zich verre van arbeid. Dat was voor slaven, die er tenslotte voor gebouwd waren, zo zegt Vergilius, een bekende schrijver uit die tijd.

Deze visie op de arbeid en op het leven heeft grote invloed gehad, eigenlijk tot vandaag de dag. Bedenk maar eens hoe er door de eeuwen heen met slaven is gewerkt. Hoe bijvoorbeeld een land als Amerika met slavenarbeid is opgebouwd, terwijl men dat nu juist een christelijke samenleving noemde. Maar ook dichtbij huis. Het gewone werk van de arbeider is iets voor een lagere klasse, of dat is wel geschikt voor buitenlanders, maar niet voor Nederlanders.

Die oude griekse gedachte zijn we nog niet kwijt, helaas. En ook de christenen aan wie Paulus schrijft hebben ~~ook~~ dat vooroordeel en die minachting in hun denken. In de kleine christelijke gemeente in Korinthe heerst ~~ook~~ het idee, dat anderen maar moeten werken. Wij zijn bezig met wezenlijker zaken.

En Paulus legt hier in zijn brief precies de vinger bij het wezenlijke verschil tussen het griekse denken en het christelijke denken. De griek zegt: Waarvoor zou je werken, want we zullen allen sterven en waarvoor werk je dan. Maar de christen behoort te zeggen: Ik ben met Christus opgestaan tot een nieuw leven. Iedere nieuwe dag is weer een stukje opstanding, en ieder nieuwe dag ligt juist daarin weer de motivatie voor je dagelijkse bezigheid.

Als je niet leeft als een opstandingsmens, dan verval je uiteindelijk aan die andere griekse gedachte: Laten we eten en drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij. Wij mogen leven als opstandingsmens, dat is onze bron en onze inspiratie. Steeds opnieuw een nieuwe kans, een nieuw begin, een nieuw bestaan voor het aangezicht van God.

Als we dus zeggen, dat onze uitkijkpost de dankbaarheid is, dan vult Paulus dat aan door te zeggen: De dankbaarheid is gegrond in het geloof in de opstanding. Die opstandingsvreugde draagt al ons doen en laten.

Zeer verrassend is het zoals Paulus de dingen verwoord. Want je zou van een christelijke brief verwachten, dat die besluit met een beschouwing over de opstanding, over de dood, en over het nieuwe hemelse leven. Maar nee, dat is niet het einde van de brief. Na alle woorden over de doden komt Paulus tenslotte bij de vraag: Hoe zit het nu met de levenden?

En Paulus komt gelukkig niet terecht in die valkuil van de vroomheid, door te zeggen: Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw. Nee, hij wil niet op de vluchtstrook gedreven worden. Voor hem is de opstanding van Christus een stevige basis en een prachtig vertrekpunt om het leven van alle dag aan te vangen.

En daarom wil ik vanavond nadrukkelijk de laatste woorden die we lazen in het licht stellen.

'Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Here Jezus Christus.'

Dat is voor mij een onverwoestbare gedachte, dat alles wat je doet, zinvol of zinloos, in het licht staat van de overwinning van Christus op de dood. Dat is moeilijk te begrijpen, maar emotioneel kunnen we dat allemaal aanvoelen. In het licht van de dood, zoveel dingen in ons dagelijkse leven betrekkelijk.

Dat er een overwinning voorafgaat aan alles wat je doet met je leven, dat is niet te bevatten. Maar tegelijk geeft je dat een enorme verantwoordelijkheid. In het licht van de opstanding is het aan ons om te geloven en te werken, met als enige doel het koninkrijk. Daarvoor worden wij ingeschakeld.

Nu zullen velen van u denken: Wat heb ik nu bij te dragen aan het koninkrijk. Ik doe zinloos eentonig werk, of ik werk te hard, en ten koste van mezelf en mijn gezondheid. En we maken vele fouten, en we hebben vele tekortkomingen: Wat heb ik nu wezenlijk bij te dragen aan het koninkrijk van God?

~~En~~ juist hierin zijn de woorden van Paulus een bemoediging: Al onze inspanningen zijn niet vergeefs in de Here. Dat betekent: Alles in ons leven dat samengevat kan worden in de woorden geloof, hoop en liefde, is een wezenlijke bijdrage aan het koninkrijk.

En dan mag u het verder zelf invullen. Ieder van ons heeft wel ervaring met de vreugde van het geloof, met de kracht van de hoop en met de warmte van de liefde. En al wat gedaan wordt uit liefde voor Jezus, dat houdt zijn waarde. U mag het zelf, vanuit een hart van dankbaarheid invullen, hoe uw dagelijkse leven past in het koninkrijk van God. En ieder moet zich in dit opzicht aangesproken voelen.

De grootste kracht in dit leven die vanavond bevestigd wordt is de kracht van de solidariteit. Onze solidariteit met het offer van Jezus, in zijn leven en sterven, mag merkbaar zijn in ons dagelijkse leven, door onze betrokkenheid met het leed en het sterven. ~~Maar~~ als opstandingsmensen kennen we ook de solidariteit naar hen die door het leven geslagen zijn, en helpen we onszelf en anderen om steeds weer op te staan en overeind te komen, en te leven voor Gods aangezicht.

Dat ons dagelijkse leven niet vergeefs is in de Heer, zegt Paulus. En de kracht van dit vers schuilt in de woorden 'in de Heer.' Als je die woorden weg zou laten dan hou je een vrij zinloze opmerking over. Met die woorden 'in de Heer' wil Paulus aangeven, dat we ons in alles verbonden weten met God. En dat Hij kracht geeft om dat dagelijkse leven te volbrengen, in goede en in kwade dagen.

En die woorden 'in de Heer' zijn bestemd voor ons allemaal, werkend en niet werkend, arbeidsongeschikt of gepensioneerd, jong en oud. Want als je leeft vanuit de Heer, als een opstandingsmens, dan kies je voor solidariteit met elkaar. Het is een gezamenlijke verplichting om in onze maatschappij de weg te vinden, en daarbij mogen we niemand uitsluiten of achterlaten. Want wij zijn immers gemeente van Christus.

De Heilige Geest biedt ons vanavond een geest van dankbaarheid aan. De dankbaarheid voor de zegeningen die iedere dag over ons uitregenen. De dankbaarheid voor God zelf, die ons ~~onze~~ voorhoede en onze achterhoede is, en die met ons meetrekt. De dankbaarheid voor de ander, die ons meeneemt als wij geen weg meer zien. Dankbaarheid, en de vrucht van die dankbaarheid is de solidariteit met elkaar.

Om deze redenen zullen we God straks dankzeggen, en vervolgens bidden voor elkaar, en bidden voor groei van menselijke solidariteit, in de gemeente, en in ons leven en in de wereld.

Moge God onze gebeden horen en verhoren, moge Hij zich verheugen aan onze dankbaarheid. En moge God ons blijven begeleiden in ons dagelijkse leven en doen en laten.

Daarom geliefden, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk des Heren, wetende, dat uw arbeid niet vergeefs is in de Here.

Blijde boodschap van Jezus Christus. AMEN

Smeekegebed

Heer onze God
in dankbaarheid zijn we bijeen
om U te prijzen voor de weldaden van het leven
voor de oogst van het land
en voor de vruchten van onze arbeid.

Maar wij durven U te smeken
om onze dankbaarheid te aanvaarden.
Heer wilt U met uw liefde ons vandaag begroeten
want uw liefde moet ons leven dragen.

De nood van deze wereld leggen we U voor.
De rampgebieden, waar storm en water alles vernietigen.
De nood van gebieden waar oogsten zijn mislukt.
De zielenood en het verdriet van oorlogsgebieden.

O Heer, wij blijven hopen op een nieuwe wereld,
hopen op nieuwe mensen,
die niet langer leven ten koste van de ander
maar ten dienste van elkaar.

Ontferm U Heer, over al die mensen
getroffen door het noodlot.
Ontferm U over al die landen en volken
waar nood is
en die voor ons zo ver weg zijn.

Wij smeken U Heer
ontferm U ook over mensen dichtbij die in nood zijn:
Gewetensnood, zielepijn, angsten, verdrukkingen,
gevangenen, mishandelde, gediscrimineerde mensen.
Heer ontferm U over hen.

Laat Uw koninkrijk komen
in de Naam van Uw lieve zoon Jezus Christus.
Hem zullen wij lofzingen, nu en tot in eeuwigheid. AMEN

GEBEDEN

Heer onze God. Schepper van hemel en aarde
Wij danken U. voor groei en bloei. voor gewas en arbeid.
voor liefde en geluk
Wij danken U voor Uw grote trouw
en de liefde van Christus. waar we niet zonder kunnen.
Heer. wij danken voor deze avond. die ons bepaalt bij onze
verantwoordelijkheid voor het leven.
Schenk ons kracht Heer om die verantwoordelijkheid te dragen.
Met heel ons hart bidden wij daarom:

★

Heer. wij vragen U. wil ons niet verlaten in onze inspanningen.
Wil Gij onze kracht en sterkte zijn
Wil ons gebruiken. om uw rijk te bouwen.
Heer. maak ons nietige leven tot een
inastrument van vrede.
Met heel ons hart bidden wij daarom:

★

Heer. Gif de nood van deze wereld.
We bidden daarom. dat er toekomst zal zijn voor deze wereld.
Heer wil alle arbeid van mensen ten goede doen komen
aan toekomst voor de wereld. toekomst voor onze kinderen.
toekomst voor de gemeente.
Met heel ons hart bidden wij daarom:

★

Heer. voor onszelf willen we vanavond bidden. dat we niet bang
zullen zijn en trouw zullen blijven aan Jezus woorden.
Voor hen die ons dierbaar zijn bidden we. of Gij hen wilt
hoeden en Zegenen.
Voor elkaar in de gemeente bidden we. dat er liefde tussen ons
zal wonen. Wil daar Uw zegen gebieden. Heer.
Met heel ons hart bidden wij tot U:

★

Heer. hoor ons bidden in de Naam van Jezus. die ons leerde bidden
met hart en mond en handen:
ONZE VADER

Dankgebed en voorbeden

Heer onze God

Nu is het onze wens U te danken
voor alle goede gaven, die U ons geeft.
Deze goede schepping, die ons al haar vruchten geeft,
is een geschenk uit de hemel
waarover wij ons dagelijks blijven verwonderen.

Wij danken U Heer, voor onze arbeid
die niet vergeefs is in Uw ogen.
Wij danken U voor alle arbeid die in liefde gedaan wordt,
op het land, in de gezinnen, in de ziekenhuizen, in gevangenissen,
in de straten, ja, overal.

Wij danken U voor nieuwe kansen in ons dagelijkse leven.
Wij danken U Heer, voor mensen, die ons wijzen op Uw schepping,
mensen die zorg dragen voor het milieu.

Wij danken U voor het werk van hen die ons land besturen, voor
koningin en parlement, voor hun wijsheid en hun respect voor
de mensen.

Zo danken wij U voor gewas en arbeid, in deze herfstavond.

We bidden U om nieuwe kracht voor al onze arbeid, betaald of
vrijwillig. Om nieuwe kansen voor werklozen, nieuwe kansen
voor vreemdelingen wezen en weduwen.

Heer we bidden U ook, zoals we dat gewent zijn
voor hen die ons lief en dierbaar zijn,
hoe ook hun leven is.

We bidden U voor elkaar in de gemeente: Dat solidariteit en
liefde in ons midden zal zijn, en dat we ons leven blijven
stellen in het licht van Jezus de opgestane Heer.

LUTHERS AVONDGEBED

Heer, blijf bij ons, want het is avond en de nacht zal komen.
Blijf bij ons en bij Uw ganse kerk,
aan de avond van de dag,
aan de avond van het leven,
aan de avond van de wereld.
Blijf bij ons
met Uw henade en goedheid
met Uw troost en zegen
met Uw Woord en Sacrament.
Blijf bij ons
wanneer over ons komt
de nacht van beproeving en angst
de nacht van twijfel en aanvechting
de nacht van de strenge bittere dood.
Blijf bij ons
in leven en in sterven
in tijd en eeuwigheid. AMEN

GEHEEL

Heer, de avond is gevallen.
Hier zijn we bij elkaar, bij Uw licht.
We worden bij elkaar gehouden door Uw liefde
we worden bij elkaar geroepen door de woorden van
onze Heer, die aan de avond van zijn leven,
zich bij U heeft beklagd, met de woorden:
"Laat deze beker aan mij voorbijgaan".

Heer, wij beklagen ons vanavond,
we beklagen ons erover, dat het in de wereld niet goed gaat,
We beklagen ons over de verspilling, de vervuiling,
We beklagen ons Heer, over onszelf,
Wat wij Uw schepping aandoen,
Heer, maak ook deze avond van ons leven gebruik,
dat we leren om voor uw schepping zorg te dragen,
Gebruik ons maar in Uw wijngaard.

Maak ons vanavond ook dankbaar Heer
voor de overvloed, die ons omringt,
Maar laat het ons ook weten, als wij weigeren
om dankbaar te zijn,
Heer, in deze avond bidden we U nadrukkelijk,
of Gij overvloed wilt brengen,
waar er groot gebrek is,
En leer ons ook om van onze overvloed te geven,
Maak ons vanavond maar heel klein,
opdat we begrijpen wat Uw wil is met ons leven,
Wij bidden in de Naam van onze Heer Jezus Christus,
Heer ontferm U!
